

מתברת עירובין - ד

מסכת עירובין פרק ד

(מא,ב) משנה: מי שהוציא אוהו נכרים או רוח רעה, אין לו אלא ארבע אמות. החזירוהו, כאילו לא יצא. הוליקוהו לעיר אחרת, נתנוהו בדיר או בסהר - **רבן גמליאל** ור' **אלעזר בן עזריה** אומרים: מהלך את כולה. **רבי יהושע** ור' **עקיבא** אומרים: אין לו אלא ארבע אמות

מעשה שבאו מפלנדרסין, והפליגה ספינתם בים. רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה. ר' יהושע ור' עקיבא לא יזו מארבע אמות, שרצו להחמיר על עצמן

פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה. אמרו לו לרבן גמליאל: מה אנו לירד? אמר להם: מותרים אתם, שכבר הייתי מסתכל, והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה

גמרא: תנו רבנן: שלשה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, אלו הן: גוים, ורוח רעה, ודקדוקי עניות; למאי נפקא מינה? למיבעי רחמי עליהו!

שלשה אין רואין פני גיהנם, אלו הן: דקדוקי עניות, וחולי מעיין, והרשות. ויש אומרים: אף מי שיש לו אשה רעה %ואידך: אשה רעה, מצוה לגרשה %ואידך: זימנין דכתובתה מרובה; אי נמי, אית ליה בניס מינה, ולא מצי מגרש לה; למאי נפקא מינה? לקבולי מאהבה!

שלשה מתין כשהן מספרין, ואלו הן: חולי מעיין, וחיה, והדרוקן; למאי נפקא מינה? למשמושי בהו זוודתא!

אמר **רב נחמן** אמר **שמואל**: יצא לדעת, אין לו אלא ארבע אמות {פשיטא! - השתא, מי שהוציא אוהו נכרים אין לו אלא ארבע אמות - יצא לדעת מיבעיא?! ~אלא אימא: חזר לדעת, אין לו אלא ארבע אמות! {הא נמי תנינא: החזירוהו נכרים, כאילו לא יצא - החזירוהו הוא דכאילו לא יצא - אבל הוציא אוהו נכרים וחזר לדעת, אין לו אלא ארבע אמות! ~אלא אימא: יצא לדעת והחזירוהו נכרים, אין לו אלא ארבע אמות! {הא נמי תנינא: הוציא אוהו והחזירוהו, כאילו לא יצא - הוציא אוהו והחזירוהו הוא דכאילו לא יצא - אבל יצא לדעת, לא! <מהו דתימא? לצדדין

מתברת עירובין - ד

קתני: מי שהוציא והו נכרים וחזר לדעת, אין לו אלא ארבע אמות - אבל יצא לדעת והחזירוהו נכרים, כאילו לא יצא - קמשמע לן!

גבעו מיניה **מרבה**: הוצרך לנקביו, מהו? אמר להם: גדול כבוד הבריות, שדוחה את לא תעשה שבתורה!

אמרי נהרדעי: אי פיקח הוא, עייל לתחומא, וכיון דעל, על!

אמר ר' **פפא**: פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו, אפילו במזיד, לא הפסידו את מקומן - מאי טעמא? אנוסין נינהו!

{איתביה **רב יוסף בר שמעיה לרב פפא**: ר' נחמיה ור' אליעזר בן **יעקב** אומרים: לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין - בשוגג אין, במזיד לא?! <תנאי היא! דתניא: פירות שיצאו חוץ לתחום - בשוגג, יאכלו; במזיד, לא יאכלו. **(מב,א) רבי נחמיה** אומר: במקומן, יאכלו - שלא במקומן, לא יאכלו ~ מאי "במקומן"? ^ אילימא במקומן במזיד - והא קתני בהדיא: **רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב** אומרים: לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין - בשוגג, אין - במזיד, לא! ^ אלא לאו: במקומן, בשוגג! וחסורי מחסרא, והכי קתני: פירות שיצאו חוץ לתחום - בשוגג, יאכלו; במזיד, לא יאכלו. במה דברים אמורים? שלא במקומן! אבל במקומן, אפילו במזיד יאכלו. ואתא ר' נחמיה למימר: אפילו במקומן נמי, בשוגג, אין - במזיד, לא! ^ לא! במקומן, דכולי עלמא לא פליגי דאסור! והכא בשוגג שלא במקומן פליגי - תנא קמא סבר: בשוגג, שרי שלא במקומן. ורבי נחמיה סבר: אפילו שוגג - במקומן אין, שלא במקומן לא! אהא מדקתני סיפא: **רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב** אומרים: לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין - שוגג אין, במזיד לא - מכלל דתנא קמא סבר: במזיד נמי שרי! - שמע מינה!

אמר **רב נחמן** אמר **שמואל**: היה מהלך, ואינו יודע תחום שבת - מהלך אלפים פסיעות בינוניות, וזו היא תחום שבת

ואמר **רב נחמן** אמר **שמואל**: שבת בבקעה, והקיפוה נכרים מחיצה בשבת - מהלך אלפים אמה, ומטלטל בכולה על ידי זריקה

מחברת עירובין - ד

ורב הונא אמר: מהלך אלפים אמה, ומטלטל ארבע אמות
{וניטלטל בכולה על ידי זריקה!?! אשמא ימשך אחר חפצו!
{באלפים, מיהת, ליטלטל כי אורחיה!?! אמשום דהוי כמחיצה
שנפרצה במלואה למקום האסור לה!

חייא בר רב אמר: מהלך אלפים אמה, ומטלטל באלפים אמה
{כמאן? דלא כרב נחמן ולא כרב הונא! אאימא: מטלטל
בארבע! {אי הכי, היינו דרב הונא!?! אאימא: וכן אמר **רבי חייא בר
רב**

אמר ליה **רב נחמן לרב הונא**: לא תיפלוג עליה דשמואל, דתניא
כוותיה! דתניא: (**מב,ב**) היה מודד ובא, וכלתה מדתו בחצי העיר -
מותר לטלטל בכל העיר כולה, ובלבד שלא יעבור את התחום
ברגליו ~ במאי מטלטל? לאו על ידי זריקה!?! אמר **רב הונא**: לא!
על ידי משיכה!

אמר **רב הונא**: היה מודד ובא, וכלתה מדתו בחצי חצר - אין לו
אלא חצי חצר {פשיטא! | אאימא: יש לו חצי חצר! {האי נמי
פשיטא! כמהו דתימא? ליחוש דלמא אתי לטלטולי בכולה! -
קמשמע לן! אמר **רב נחמן**: מודה לי, הונא: היה מודד ובא, וכלתה
מדתו על שפת תקרה - מותר לטלטל בכל הבית! - מאי טעמא?
הואיל ותקרת הבית חובטת!

אמר **רב הונא בריה דרב נתן**: כתנאי: הוליכוהו לעיר אחרת,
ונתנוהו בדיר או בסהר - **רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה**
אומרים: מהלך את כולה. **ורבי יהושע ורבי עקיבא** אומרים: אין לו
אלא ארבע אמות ~ מאי? לאו רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה,
דאמרו מהלך את כולה, דלא גזרי הילוך דיר וסהר אטו הילוך
בבקעה. ומדהילוך אטו הילוך לא גזרי, טלטול אטו הילוך לא
גזרי. ור' יהושע ור' עקיבא, דאומרים אין לו אלא ארבע אמות,
דגזרי הילוך דיר וסהר אטו הילוך דבקעה. ומדהילוך אטו הילוך
גזרי, טלטול אטו הילוך נמי גזרי!?

אממאי?! דילמא כי לא גזרי רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה
הילוך סהר ודיר אטו הילוך בקעה, הני מילי התם, דשני מקומות
הן - אבל טלטול אטו הילוך, דמקום אחד הוא, הכי נמי דגזרי
גזירה שמא ימשך אחר חפצו!

מחברת עירובין - ד

ורבי יהושע ור' עקיבא נמי - ממאי דמשום דגזרי הוא?! דילמא משום דקא סברי: כי אמרינן "כל הבית כולו כארבע אמות דמי", הני מילי היכא דשבת באויר מחיצות מבעוד יום - אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום, לא?!?

אמר **רב**: הלכתא כרבן גמליאל בדיר וסהר וספינה. ו**שמואל** אמר: הלכתא כרבן גמליאל בספינה, אבל בדיר וסהר, לא!

דכולי עלמא, מיהת, הלכה כרבן גמליאל בספינה - גמאי טעמא? אמר **רבה**: הואיל ושבת באויר מחיצות מבעוד יום! <ר' זירא אמר: הואיל וספינה נוטלתו מתחילת ארבע ומנחתו בסוף ארבע!

גמאי בינייהו? איכא בינייהו שנפחתו דופני ספינה; אי נמי, בקופץ מספינה לספינה

גורבי זירא, מאי טעמא לא אמר כרבה? אמר לך: מחיצות (**מג**, **א**) להבריח מים עשויות! גורבה, מאי טעמא לא אמר כרבי זירא? <במהלכת, כולי עלמא לא פליגי! - כי פליגי, בשעמדה!

אמר **רב נחמן בר יצחק**: מתניתין נמי דיקא, דבמהלכת לא פליגי! גממאי? <מדקתני: מעשה שבאו מפלנדרסין, והפליגה ספינתם ביס. רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה, ורבי יהושע ורבי עקיבא לא זזו מארבע אמות, שרצו להחמיר על עצמן - אי אמרת בשלמא, במהלכת לא פליגי, היינו דקתני "רצו" - דילמא עמדה - אלא אי אמרת פליגי, האי "רצו להחמיר"?! - איסורא הוא!

אמר **רב אשי**: מתניתין נמי דיקא! דקתני ספינה דומיא דדיר וסהר - מה דיר וסהר, דקביעי - אף ספינה נמי, דקביעא!

אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי**: הלכתא כרבן גמליאל בספינה - גהלכתא?! - מכלל דפליגי?! <אין! והתניא: **חנינא**¹ אומר: כל אותו היום ישבו ודנו בדבר הלכה. אמש, הכריע אחי אבא: הלכה כרבן גמליאל בספינה, והלכה כרבי עקיבא בדיר וסהר

1 כך בכ"י, ולפננו: חנינא בן אחי רבי יהושע

מחברת עירובין - ד

גְּבַעֵי רַב חֲנַנְיָא²: יש תחומין למעלה מעשרה, או אין תחומין למעלה מעשרה? - עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך, דארעא סמיכתא היא - כי תיבעי לך, בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה; אי נמי, דקאזיל בקפיצה

לישנא אחרינא: גְּבַסְפִּינָה מאי? אומר רב הושעיא: תא שמע: מעשה שבאו מפלנדרסין, והפליגה ספינתם בים. רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה. ר' יהושע ור' עקיבא לא זזו מארבע אמות, שרצו להחמיר על עצמן - אי אמרת בשלמא, יש תחומין - משום הכי רצו! - אלא אי אמרת אין תחומין, אמאי רצו?! אכדאמר רבא: במהלכת ברקק - הכי נמי, במהלכת ברקק!

{תא שמע: פעם אחת, לא נכנסו לנמל עד שחשיכה. אמרו לו לרבן גמליאל: מה לנו לירד? אמר להם: מותרים אתם, שכבר הייתי מסתכל, והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכהו - אי אמרת בשלמא, יש תחומין, שפיר! - אלא אי אמרת אין תחומין, כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי?! אומר רבא: במהלכת ברקק!

{תא שמע: הני שב שמעתא דאיתאמרן בצפרא בשבתא קמיה דרב חסדא בסורא, ובהדי³ פניא בשבתא קמיה דרבה⁴ בפומבדיתא - מאן אמרינהו? לאו אליהו אמרינהו?! - אלמא אין תחומין למעלה מעשרה?! כלא! דלמא יוסף שידא אמרינהו!

{תא שמע: "הריני נזיר ביום שכן דוד בא", מותר לשתות יין בשבתות ובימים טובים, (מגב) ואסור לשתות יין כל ימות החול - אי אמרת בשלמא, יש תחומין - היינו דבשבתות ובימים טובים מותר - אלא אי אמרת אין תחומין, בשבתות ובימים טובים אמאי מותר?! אשאני התם, דאמר קרא: (מלאכי ג:כג) "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא", והא לא אתא אליהו מאתמול! {אי הכי, בחול כל יומא ויומא נמי לישתרי, דהא לא אתא אליהו מאתמול?! | אלא אמרינן: לבית דין הגדול אתא! {הכא נמי, לימא: לבית דין הגדול אתא?! אכבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא, לא בערבי שבתות, ולא בערבי ימים טובים, מפני הטורח! {קא סלקא דעתך: מדאליהו לא אתא, משיח נמי לא אתי - במעלי שבתא לישתרי?! אאליהו לא אתי - משיח אתי - דכיון דאתי משיחא, הכל עבדים הן לישראל!

2 צ"ל: "חנניה"

3 כך בכ"י, ולפננו חסר ו'

4 כך בכ"י, ולפננו: "רבא"

מחברת עירובין - ד

{בחד בשבא לישתרי?! - לפשוט מינה דאין תחומין, דאי יש תחומין, בחד בשבא לישתרי, דלא אתא אליהו בשבת! |אהאי תנא ספוקי מספקא ליה, אי יש תחומין או אין תחומין, ולחומרא! דקאי אימת דקא נדר? ^אילימא דקאי בחול - כיון דחל עליה נזירות, היכי אתיא שבתא ומפקעא ליה?! <אלא דקאי בשבתא וקא נדר, וביום טוב וקא נדר! והוא יומא דשרי ליה - מיכן ואילך, אסיר ליה!

פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה. אמרו לו לרבן גמליאל: מה אנו לירד? אמר להם: מותרים אתם, שכבר הייתי מסתכל, והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה -- תנא: שפופרת היתה לו לרבן גמליאל, שהיה מביט וצופה בה אלפים אמה ביבשה, וכנגדה אלפים ביים!

הרוצה לידע כמה עומקו של גיא, מביא שפופרת ומביט בה, וידע כמה עומקו של גיא. והרוצה לידע כמה גובהו של דקל, מודד קומתו, וצלו, וצל קומתו, וידע כמה גובהו של דקל. הרוצה שלא תשרה חיה רעה בצל קבר, נועץ קנה בארבע שעות ביום, ויראה להיכן צלו נוטה. משפיע ועולה משפיע ויורד

נחמיה בריה דרב חנילאי משכתיה שמעתא, ונפק חוץ לתחום. אמר ליה **רב חסדא לרב נחמן**: "נחמיה תלמידך שרוי בצער!" אמר לו: "עשה לו מחיצה של בני אדם, ויכנס!"

יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא, ויתיב רבא קמיה דרב נחמן. אמר ליה **רב נחמן בר יצחק לרבא**: דמאי קא מבעיא ליה לרב חסדא? דאילימא בדמלו גברי עסקינן, וקא מבעיא ליה: "הלכתא כרבן גמליאל (מדא) או אין הלכה כרבן גמליאל?" או דילמא בדלא מלו גברי עסקינן, וקא מבעיא ליה: "הלכה כרבי אליעזר או אין הלכה כר' אליעזר?"

כפשיטא! בדלא מלו גברי עסקינן! דאי סלקא דעתך בדמלו גברי עסקינן, מאי תיבעי ליה?! האמר **רב**: הלכה כרבן גמליאל בדיר וסהר וספינה! אלא ודאי בדלא מלו גברי עסקינן, ודר' אליעזר

מחברת עירובין - ד

קמיבעיא ליה! ~דיקא נמי, דקאמר ליה: "יכנס!" - מאי "יכנס!"?
לאו בלא מחיצה!

{איתיביה ר' נחמן בר יצחק לרבא: נפל דופנה, לא יעמיד בה אדם
בהמה וכלים, ולא יזקוף את המטה לפרוס עליה סדין - לפי שאין
עושין אהל עראי בתחילה ביום טוב, ואין צריך לומר בשבת!
אמר ליה: את אמרת לי מהא, ואנא אמינא לך מהא: עושה אדם
את חבירו דופן כדי שיאכל וישתה וישן, ויזקוף את המטה ויפרוס
עליה סדין כדי שלא תפול חמה על המת ועל האוכלין!

{קשיין אהדדי! כלא קשיא! - הא ר' אליעזר, הא רבנן! דתנן:
פקק החלון - ר' אליעזר אומר: בזמן שקשור ותלוי, פוקקין בו.
ואם לאו, אין פוקקין בו. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך, פוקקין
בו

{והא איתמר עלה: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: הכל
מודים שאין עושין אהל עראי בתחילה ביום טוב, ואין צריך לומר
בשבת - לא נחלקו אלא להוסיף - שר' אליעזר אומר: אין מוסיפין
ביום טוב, ואין צריך לומר בשבת. וחכמים אומרים: מוסיפין
בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב! |אלא לא קשיא! - הא כרבי
מאיר, הא כרבי יהודה! דתניא: עשאה לבהמה דופן לסוכה - רבי
מאיר פוסל, ור' יהודה מכשיר - רבי מאיר, דקא פסיל התם,
אלמא לא מחיצה היא - הכא שרי, דלאו מידי קא עביד! ורבי
יהודה, דקא מכשיר התם, אלמא מחיצה היא, הכא אסר!

{ותיסברא?! אימר דשמעת ליה לרבי מאיר, בהמה - אדם וכלים,
מי שמעת ליה?! |ותו, רבי מאיר, אליבא דמאן? ^אי אליבא
דרבי אליעזר, להוסיף נמי אסר! ^אלא אליבא דרבנן - אימר
דאמרי רבנן להוסיף - לכתחילה מי אמור?! |אלא הא והא רבנן,
וכלים אכלים לא קשיא - הא בדופן שלישית, הא בדופן רביעית!
~דיקא נמי דקתני: נפל דופנה - שמע מינה! (מד, ב) {אלא אדם
אדם קשיא?! אדם אדם נמי לא קשיא! - כאן לדעת, כאן
שלא מדעת! {והא דרבי נחמיה בריה דרבי חנילאי, לדעת הוה?!
אשלא מדעת הוה! {רב חסדא, מיהא, לדעת הוה?! ארב חסדא,
שלא מן המנין הוה!

מתברת עירובין - ד

הנהו בני גננא, דאעילו מיא במחיצה של בני אדם - נגדינהו
שמואל. אמר: אם אמרו שלא מדעת, יאמרו לדעת?!

הנהו זיקי, דהוה שדיין בריסתקא דמחוזא. בהדי דאתא **רבא**
מפירקיה, אעלינהו ניהליה. לשבתא אחריתי בעי עיילינהו, ואסר
להו, דהוה ליה כלדעת, ואסור

לוי, אעילו ליה תיבנא

זעירי, אספסתא

רב שימי בר חייא, מיא

משנה: מי שיצא ברשות, ואמרו לו: "כבר נעשה מעשה" - יש לו
אלפים אמה לכל רוח. אם היה בתוך התחום, כאילו לא יצא. כל
היוצאים להציל, חוזרין למקומן

גמרא: גמאי "אם היה בתוך התחום, כאילו לא יצא"? אמר **רבה**:
הכי קאמר: אם היה בתוך תחום שלו, כאילו לא יצא מתוך ביתו
דמי {פשיטא! כמהו דתימא? הואיל ועקר, עקר - קמשמע לן!
<<**רב שימי בר חייא** אמר: הכי קאמר: אם היו תחומין שנתנו לו
חכמים, מובלעין בתוך התחום שלו, כאילו לא יצא מתחומו
גמאי קמיפלגי? אמר סבר: הבלעת תחומין מילתא היא, ומר
סבר: לאו מילתא היא

{אמר ליה **אביי לרבה**: ואת לא תסברא דהבלעת תחומין מילתא
היא?! - ומה, אילו שבת במערה שבתוכה ארבעת אלפים, ועל גגה
פחות מארבעת אלפים אמה, לא נמצא מהלך את כולה וחוצה לה
אלפים אמה?! אמר ליה: ולא שני לך בין היכא דשבת באויר
מחיצות מבעוד יום, להיכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום?!
{והיכא דלא שבת, לא?! (**מה, א**) והתנן: ר' **אליעזר** אומר: שתים,
יכנס - שלש, לא יכנס! ~מאי? לאו רבי אליעזר לטעמיה, דאמר:
והוא באמצעון, וארבע אמות דיהבו ליה רבנן, כמאן דמיבלען דמו,
וקאמר "יכנס!" - אלמא הבלעת תחומין מילתא היא! אמר ליה
רבא בר רב חנין⁵ **לאביי**: ומדר' אליעזר קמותבת ליה למר?! {אמר
ליה: אין! דשמיע לי מיניה דמר: עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר'
אליעזר אלא לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה, מודו ליה!

5 כך בכ"י, ולפננו: "רבה בר בר חנה"

וכל היוצאין להציל חוזרין למקומן -- {ואפילו טובא?! והא אמרת רישא: אלפים אמה - ותו לא?! אמר **רב יהודה** אמר **רב**: שחוזרין בכלי זיין למקומן!

{ומאי קושיא?! דילמא להציל שאני! ~אלא אי קשיא, הא קשיא: דתנן: בראשונה לא היו זיין משם כל היום כולו - התקין **רבן גמליאל הזקן** שיש להן אלפים אמה לכל רוח. ולא אלו בלבד אמרו, אלא אפילו חכמה הבאה לילד, והבא להציל מן הגייס ומן הנהר ומן המפולת ומן הדליקה - הרי הן כאנשי העיר, ויש להן אלפים אמה לכל רוח - ותו לא?! - והא אמרת: כל היוצאין להציל, חוזרין למקומן אפילו טובא?! אמר **רב יהודה** אמר **רב**: שחוזרין בכלי זיין למקומן! כדתניא: בראשונה היו מניחין כלי זיין בבית הסמוך לחומה. פעם אחת, הכירו בהן אויבים ורדפו אחריהם. ונכנסו ליטול כלי זיין, ונכנסו אויבים אחריהן. דחקו זה את זה, והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו אויבים! באותה שעה התקינו שיהו חוזרין למקומן בכלי זיין!

<<**רב נחמן בר יצחק** אמר: לא קשיא! כאן שנצחו ישראל את אומות העולם, כאן שנצחו אומות העולם את עצמן!

אמר **רב יהודה** אמר **רב**: נכרים שצרו על עיירות ישראל, אין יוצאין עליהם בכלי זיין, ואין מחללין עליהן את השבת. תניא נמי הכי: נכרים שצרו על עיירות ישראל, אין יוצאין עליהם בכלי זיין, ואין מחללין עליהן את השבת - במה דברים אמורים? כשבאו על עסקי ממון! - אבל באו על עסקי נפשות, יוצאין עליהן בכלי זיין, ומחללין עליהן את השבת. ובעיר הסמוכה לספר, אפילו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקש, יוצאין עליהן בכלי זיין, ומחללין עליהן את השבת! אמר **רב יוסף בר מניומי** אמר **רב נחמן**: ובבל, כעיר הסמוכה לספר דמיא. ותרגומא: נהרדעא

דרש **רבי דוסתאי דמן בירי**: מאי דכתיב: (שמואל א כג) "ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שוסים את הגרנות?" אתנא: קעילה, עיר הסמוכה לספר היתה, והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש, דכתיב: "והמה שוסים את הגרנות", וכתיב: "וישאל דוד בה' לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה

ויאמר ה' אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה" - מאי קמבעיא ליה? ^ אילימא: אי שרי אי אסור - הרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים! <אלא אי מצלח אי לא מצלח! ~דיקא נמי, דכתיב: "לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה" - שמע מינה!

משנה: מי שישב בדרך, ועמד וראה, הרי הוא סמוך לעיר - הואיל ולא היתה כוונתו לכך, לא יכנס, דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר: יכנס. אמר ר' יהודה: מעשה היה, ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין

גמרא: תניא: אמר ר' יהודה: מעשה ברבי טרפון, שהיה מהלך בדרך, וחשכה לו, ולן חוץ לעיר. לשחרית, מצאוהו רועי בקר. אמרו לו: "רבי! הרי העיר לפניך! הכנס!" נכנס וישב בבית המדרש, ודרש כל היום כולו. אמרו לו: משם ראייה! שמא בלבו היתה?! או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה?!

משנה: מי שישן בדרך, ולא ידע שחשיכה - יש לו אלפים אמה לכל רוח, דברי ר' יוחנן בן נורי. וחכמים אומרים: אין לו אלא ארבע אמות. ר' אליעזר אומר: והוא באמצען. ר' יהודה אומר: לאיזה רוח שירצה, ילך⁷. ומודה ר' יהודה שאם בירר לו, שאינו יכול לחזור בו

היו שנים - מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה - מביאין ואוכלין באמצע, (מה,ב) ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חברו. היו שלשה, והאמצעי מובלע ביניהן - הוא מותר עמהן, והן מותרין עמו, ושנים החיצונים אסורין זה עם זה. אמר רבי שמעון: למה הדבר דומה? לשלש חצירות הפתוחות זו לזו, ופתוחות לרשות הרבים. עירבו שתיים עם האמצעית, היא מותרת עמהן, והם מותרות עמה, ושתיים החיצונות אסורות זו עם זו

גמרא: גבעי רבא: מאי קסבר ר' יוחנן בן נורי? גמסבר קא סבר חפצי הפקר קונין שביתה. ובדין הוא דליפלוג בכלים. והא דקמיפלגי באדם, להודיעך כוחן דרבנן, דאף על גב דאיכא למימר הואיל וניעור קנה, ישן נמי קנה - קמשמע לן דלא? או דילמא קסבר ר' יוחנן בן נורי: בעלמא, חפצי הפקר אין קונין שביתה.

6 יש גורסים: "אמר לי ר' עקיבא"
7 יש שלא גורסים "ילך"

מתברת עירובין - ד

והכא היינו טעמא, הואיל וניעור קנה, ישן נמי קנה? אמר רב יוסף: תא שמע: גשמים שירדו מערב יום טוב, יש להן אלפים אמה לכל רוח; ביום טוב, הרי הן כרגלי כל אדם - אי אמרת בשלמא, קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הפקר קונין שביתה, הא מני? ר' יוחנן היא! אלא אי אמרת חפצי הפקר אין קונין שביתה, הא מני?! לא רבי יוחנן ולא רבנן!

יתב אביי וקאמר לה להא שמעתא. אמר ליה רב ספרא לאביי: ודילמא בגשמים הסמוכין לעיר עסקינן, ואנשי אותה העיר דעתם עילייהו?! אמר ליה: לא סלקא דעתך! דתנן: בור של יחיד כרגלי יחיד, ושל אותה העיר כרגלי אותה העיר, ושל עולי בבל כרגלי הממלא. ותניא: בור של שבטים, יש להן אלפים אמה לכל רוח - קשיין אהדדי! - אלא לאו שמע מינה: הא רבי יוחנן בן נורי, הא רבנן!

כי אתא לקמיה דרב יוסף, אמר ליה: הכי קאמר רב ספרא, והכי אהדרי ליה. אמר ליה: וואמאי לא תימא ליה מגופה: אי סלקא דעתך גשמים הסמוכין לעיר עסקינן, האי "יש להן אלפים אמה לכל רוח"?! - הא "כרגלי אנשי אותה העיר" מיבעיא ליה?!

אמר מר: ביום טוב, הרי הן כרגלי כל אדם -- וואמאי?! ליקני שביתה באוקיינוס?! - לימא דלא כרבי אליעזר, דאי כר' אליעזר הא אמר: כל העולם כולו ממי אוקיינוס הוא שותה?! אמר ר' יצחק: הכא בעבים שנתקשרו מערב יום טוב עסקינן! ודילמא הנך אזלי והנך אחריניי ניהו?! דאית להו סימנא בגוייהו! <<ואיבעית אימא: הוי ספק דדבריהם, וספק דדבריהם להקל! וליקני שביתה בעבים?! - תיפשוט מינה דאין תחומין למעלה מעשרה! דאי יש תחומין, ליקני שביתה בעבים?! >> לעולם אימא לך: יש תחומין, ומיא בעיבא מיבלע בליעי (מו, א) >> כל שכן דהו להו נולד, דאסירי! | אלא מיא בעבים, מינד נידי!

<<השתא דאתית להכי, אוקיינוס נמי לא ליקשו לך - מיא באוקיינוס נמי מינד נידי!

~ותניא: נהרות המושכין, ומעינות הנובעין, הרי הן כרגלי כל אדם

אמר **רבי יעקב בר אידי** אמר **רבי יהושע בן לוי**: הלכה כרבי יוחנן בן נורי. אמר ליה **רבי זירא לרבי יעקב בר אידי**: בפירוש שמיע לך או מכללא שמיע לך? אמר ליה: בפירוש שמיע לי

מאי כללא? אדאמר **רבי יהושע בן לוי**: הלכה כדברי המיקל בעירוב

{ותרתי למה לי?! אמר **רבי זירא**: צריכי! דאי אשמעינן הלכה כר' יוחנן בן נורי, הוה אמינא בין לקולא ובין לחומרא - קמשמע לן: הלכה כדברי המיקל בעירוב! {ולימא הלכה כדברי המיקל בעירוב - הלכה כרבי יוחנן בן נורי למה לי?! אאיצטריך! סלקא דעתך אמינא: הני מילי יחיד במקום יחיד, ורבים במקום רבים - אבל יחיד במקום רבים, אימא לא!

אמר ליה **רבא לאביי**: מכדי עירובין דרבנן, מה לי יחיד במקום יחיד, ומה לי יחיד במקום רבים?! אמר ליה **רב פפא לרבא**: ובודרבנן לא שני לן בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים?! והתנן: **רבי אליעזר**⁸ אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות, דייה שעתה. ותניא: מעשה, ועשה **רבי** כר' אליעזר. לאחר שנזכר, אמר: כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק! ~מאי "לאחר שנזכר"? ^אילימא לאחר שנזכר דאין הלכה כרבי אליעזר אלא כרבנן - בשעת הדחק, היכי עביד כוותיה?! - אלא דלא איתמר הלכתא, לא כרבי אליעזר ולא כרבנן - לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה, אלא רבים פליגי עליה, אמר: כדי הוא רבי אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק!

אמר **רב משרשיא לרבא**, ואמרי לה: **רב נחמן בר יצחק לרבא**: ובודרבנן, לא שני בין יחיד במקום יחיד בין יחיד במקום רבים?! והתניא: שמועה קרובה, נוהגת שבעה ושלשים; רחוקה, אינה נוהגת אלא יום אחד. ואי זו היא קרובה, ואיזו היא רחוקה? בתוך שלשים, קרובה - לאחר שלשים, רחוקה, דברי **רבי עקיבא**. ו**חכמים** אומרים: אחת שמועה קרובה, ואחת שמועה רחוקה, נוהגת שבעה ושלשים. ואמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**: כל מקום שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין, הלכה כדברי המחמירין המרובים - חוץ מזו, שאף על פי שרבי עקיבא מיקל וחכמים מחמירין, הלכה כדברי רבי עקיבא ⁹ סבר לה כשמואל,

8 לפננו "אלעזר", וכן להלן
9 לפננו: "וסבר"

מחברת עירובין - ד

דאמר **שמואל**: הלכה כדברי המיקל באבל - באבילות הוא דאקילו בה רבנן - אבל בעלמא, אפילו בדרבנן, שני בין יחיד במקום יחיד בין יחיד במקום רבים!

(מו,ב) <אורב פפא אמר: איצטריך! סלקא דעתך אמינא: הני מילי בעירובי חצירות, אבל בעירובי תחומין, אימא לא - צריכא! ~ומנא תימרא דשני לן בין עירובי חצירות לעירובי תחומין? דתנן: אמר ר' יהודה: במה דברים אמורים? בעירובי תחומין! - אבל בעירובי חצירות, מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת, שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם אלא בפניו

<<אורב אשי אמר: איצטריך! סלקא דעתך אמינא: הני מילי בשיורי עירוב, אבל בתחילת עירוב, אימא לא! ~ומנא תימרא דשני לן בין שיורי עירוב לתחילת עירוב? דתנן: אמר ר' יוסי: במה דברים אמורים? בתחילת עירוב! אבל בשיורי עירוב, אפילו כל שהוא! ולא אמרו לערב חצירות אלא כדי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות

רבי יעקב ורבי זריקא אמרו: הלכה כרבי עקיבא מחבירו, וכרבי יוסי מחבריו, וכרבי מחבירו ג' למאי הלכתא? **כרבי אסי** אמר: הלכה! <אורבי חייא בר אבא אמר: מטין! <<אור' יוסי בר' חנינא אמר: נראין!

כלשון הזה אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' יוחנן: ר' מאיר ור' יהודה, הלכה כרבי יהודה; רבי יהודה ורבי יוסי, הלכה כרבי יוסי. ואין צריך לומר ר' מאיר ור' יוסי, הלכה כרבי יוסי - השתא במקום רבי יהודה, ליתא - במקום רבי יוסי מיבעיא! אמר רב אסי: אף אני לומד: רבי יוסי ור' שמעון, הלכה כרבי יוסי. דאמר רבי אבא אמר רבי יוחנן: רבי יהודה ורבי שמעון, הלכה כר' יהודה - השתא, במקום רבי יהודה ליתא - במקום רבי יוסי, מיבעיא!?

גאיבעיא להו: ר' מאיר ור' שמעון, מאי? - תיקו!

אמר רב משרשיא: ליתנהו להני כללי! גמנא ליה לרב משרשיא הא? ^ אילימא מהא דתנן: ר' שמעון אומר: למה הדבר דומה? לשלש חצירות הפתוחות זו לזו, ופתוחות לרשות הרבים - עירבו

מחברת עירובין - ד

שתים החיצונות עם האמצעית, היא מותרת עמה, והן מותרות עמה, ושתים החיצונות אסורות זו עם זו ~ ואמר **רב חמא בר גוריא** אמר **רב**: הלכה כרבי שמעון - ומאן פליג עליה? רבי יהודה! - והא אמרת: רבי יהודה ורבי שמעון, הלכה כרבי יהודה! - אלא לאו שמע מינה: ליתנהו! - ומאי קושיא?! דילמא היכא דאיתמר, איתמר - היכא דלא איתמר, לא איתמר!

|אלא מהא, דתנן: עיר של יחיד ונעשית של רבים, מערבין את כולה; של רבים ונעשית של יחיד, אין מערבין את כולה, אלא אם כן עושה חוצה לה כעיר חדשה שביהודה, שיש בה חמשים דיורין, דברי **רבי יהודה**. **רבי שמעון** אומר: (**מזא**) שלש חצירות של שני בתים! ~ ואמר **רב חמא בר גוריא** אמר **רב**: הלכה כרבי שמעון! - ומאן פליג עליה? רבי יהודה! - והא אמרת: רבי יהודה ור' שמעון, הלכה כרבי יהודה!

{ומאי קושיא?! דילמא הכא נמי, היכא דאיתמר, איתמר - היכא דלא איתמר, לא איתמר! |אלא מהא: דתנן: המניח את ביתו והלך לשבות בעיר אחרת - אחד נכרי ואחד ישראל, אוסר לבני חצירות, דברי **רבי מאיר**. **רבי יהודה** אומר: אינו אוסר. **רבי יוסי** אומר: נכרי אוסר, ישראל אינו אוסר, מפני שאין דרך ישראל לבא בשבת. **רבי שמעון** אומר: אפילו הניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר, אינו אוסר, שכבר הסיח דעתו ~ ואמר **רב חמא בר גוריא** אמר **רב**: הלכה כר' שמעון - ומאן פליג עליה? ר' יהודה! - והא אמרת: רבי יהודה ור' שמעון, הלכה כרבי יהודה!

{ומאי קושיא?! דלמא הכא נמי, היכא דאיתמר, איתמר - היכא דלא איתמר, לא איתמר! |אלא מהא: דתנן: וזהו שאמרו: העני מערב ברגליו. **רבי מאיר** אומר: אנו, אין לנו אלא עני. **רבי יהודה** אומר: אחד עני ואחד עשיר - לא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר, שלא יצא ויערב ברגליו ~ ומתני ליה **רב חייא בר אשי לחייא בר רב** קמיה **דרב**: אחד עני ואחד עשיר. ואמר ליה **רב**: "סיים בה נמי: הלכה כרבי יהודה!" ~ תרתי למה לי?! והא אמרת: ר' מאיר ורבי יהודה, הלכה כרבי יהודה!?

{ומאי קושיא?! דילמא רב לית ליה להני כללי! |אלא מהא: דתנן: היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה שלשה חדשים. וכן שאר כל הנשים, לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן שלשה חדשים. אחד בתולות, ואחד בעולות, אחד אלמנות, ואחד גרושות,

אחד ארוסות, ואחד נשואות. ר' יהודה אומר: נשואות יתארסו, וארוסות ינשאו, חוץ מארוסה שביהודה, מפני שלבו גס בה. ר' יוסי אומר: כל הנשים יתארסו, חוץ מן האלמנה, מפני האיבול ~ואמרינן: **רבי אלעזר**¹⁰ לא על לבי מדרשא. אשכחיה לרבי אסי, דהוה קאים. אמר ליה: "מאי אמור בבי מדרשא?" אמר ליה: "הכי אמר **רבי יוחנן**: הלכה כרבי יוסי" - מכלל דיחידאה הוא דפליג¹¹ עליה! אין! והתניא: הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה, או שהיתה לה כעס עם בעלה, או שהיה בעלה זקן או חולה, או שהיתה היא חולה, עקרה, זקנה, קטנה, ואיילונית, ושאינה ראויה לילד, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין, והמפלת¹² לאחר מיתת בעלה - כולן צריכין להמתין שלשה חדשים, דברי ר' מאיר. **רבי יוסי** מתיר ליארס ולינשא מיד - למה לי?! והא אמרת: ר' מאיר ורבי יוסי, הלכה כר' יוסי?

{ומאי קושיא?! דלמא לאפוקי מדרב נחמן אמר **שמואל**, דאמר: הלכה כרבי מאיר בגזירותיו! |אלא מהא דתניא: הולכין ליריד של נכרים, ולוקחים מהן בהמה, ועבדים, ושפחות, בתים, שדות, וכרמים. וכותב ומעלה בערכאות שלהן. מפני שהוא כמציל מידן. ואם היה כהן, מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהן. וכשם שמטמא בחוצה לארץ, כך מטמא בבית הקברות #בית הקברות סלקא דעתך?! טומאה דאורייתא היא! - אלא בבית הפרס, דרבנן! #ומטמא לישא אשה, וללמוד תורה. אמר **רבי יהודה**: אימתי? בזמן שאין מוצא ללמוד! אבל מוצא ללמוד, לא יטמא! ר' יוסי אומר: אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא, לפי **(מזב)** שאין מן הכל זוכה אדם ללמוד. ואמר ר' יוסי: מעשה ביוסף הכהן, שהלך אצל רבו לצידן ללמוד תורה

~ואמר ר' יוחנן: הלכה כרבי יוסי! - ולמה לי?! והא אמרת: רבי יהודה ור' יוסי, הלכה כר' יוסי?! אמר **אביי**: איצטריך! סלקא דעתך אמינא: הני מילי במתניתין, אבל בברייתא, אימא לא - קמשמע לן! ~אלא הכי קאמר: הני כללי לאו דברי הכל נינהו, דהא רב לית ליה הני כללי!

10 לפננו: "אליעזר"

11 כך בכ"י, ולפננו חסר: "הוא ד"

12 כך בכ"י, ולפננו חסר: "ו"

מחברת עירובין - ד

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: חפצי נכרי אין קונין שביתה -
למאן? ^ אילימא לרבנן, פשיטא! - השתא חפצי הפקר, דלית
להו בעלים, אין קונין שביתה - חפצי הנכרי, דאית להו בעלים,
מיבעיא?! <אלא אליבא דר' יוחנן בן נורי! - וקמשמע לן: אימר
דאמר ר' יוחנן בן נורי קונין שביתה, הני מילי חפצי הפקר, דלית
להו בעלים - אבל חפצי הנכרי, דאית להו בעלים, לא!

{מיתבי: ר' שמעון בן אלעזר אומר: השואל כלי מן הנכרי ביום
טוב, וכן המשאיל לו לנכרי כלי מערב יום טוב והחזירו לו ביום
טוב, והכלים והאוצרות ששבתו בתוך התחום - יש להן אלפים
אמה לכל רוח. ונכרי שהביא לו פירות מחוץ לתחום, הרי זה לא
יזיזם ממקומן - אי אמרת בשלמא, קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי
נכרי קונין שביתה, הא מני? ר' יוחנן בן נורי היא! - אלא אי
אמרת קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הנכרי אין קונין שביתה, הא
מני? לא ר' יוחנן בן נורי ולא רבנן!

<לעולם קסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הנכרי קונין שביתה,
ושמואל דאמר כרבנן! ודקאמרת "לרבנן פשיטא!" - מהו דתימא?
גזירה בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל! - קמשמע לן! **ורב חייא**
בר אבין אמר **רבי יוחנן**: חפצי נכרי קונין שביתה! - גזירה בעלים
דנכרי אטו בעלים דישראל!

הנהו דכרי, דאתו למברכתא - שרא להו **רבא** לבני מחוזא למיזבן
מינייהו. אמר ליה **רבינא לרבא**: גמאי דעתיד? דאמר **רב יהודה**
אמר **שמואל**: חפצי נכרי אין קונין שביתה?! והא שמואל ור' יוחנן,
הלכה כר' יוחנן! ואמר **רב חייא בר אבין** אמר **ר' יוחנן**: חפצי נכרי
קונין שביתה - גזירה בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל. הדר
אמר **רבא**: ליזדבנו לבני מברכתא, דכולה מברכתא לדידהו
כארבע אמות דמיא

תני **רבי חייא**: חרס שבין תחומי שבת צריך (**מחא**) מחיצה של
ברזל להפסיקו. מחייד עליה ר' יוסי בר' חנינא

גמאי טעמא קא מחייד? ^ אילימא משום דתני לה כר' יוחנן בן
נורי לחומרא, ואיהו סבירא ליה כרבנן לקולא - ומשום דסבר
לקולא, מאן דתני לחומרא מחייד עליה?! <אלא משום דתניא:

מחברת עירובין - ד

נהרות המושכין, ומעיינות הנובעין, הרי הן כרגלי כל אדם!
{ודלמא במכונסין?! אלא משום דקתני: צריך מחיצה של ברזל
להפסיקו! }ומאי שנא קנים דלא?! <דעיילי בהו מיא! }של ברזל
נמי, עיילי בהו מיא?! אודילמא "צריך ואין לו תקנה" קאמר! |
<אלא משום דקל הוא שהקילו חכמים במים, כדרבי טבלא! דבעא
מיניה **רבי טבלא מרב:** *מחיצה תלויה, מהו שתתיר בחורבה?
*<אמר ליה: אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים! - קל הוא
שהקילו חכמים במים!

וחכמים אומרים: אין לו אלא ארבע אמות. **ר' אליעזר** אומר: והוא
באמצען. **ר' יהודה** אומר: לאיזה רוח שירצה, ילך. ומודה **ר' יהודה**
שאם בירר לו, שאינו יכול לחזור בו -- }רבי יהודה היינו תנא
קמא?! <אמר **רבא:** שמונה על שמונה איכא בינייהו! ~תניא נמי
הכי: יש לו שמונה על שמונה, דברי **ר' מאיר**
ואמר **רבא:** מחלוקת להלך, אבל לטלטל, דברי הכל: ארבע אמות,
אין - טפי, לא!

גוהני ארבע אמות, היכא כתיבא? <כדתניא: (שמות טז) "שבו איש
תחתיו" - כתחתיו! גוכמה תחתיו? <גופו שלש אמות, ואמה כדי
לפשוט ידיו ורגליו, דברי **ר' מאיר**. **ר' יהודה** אומר: גופו שלש
אמות, ואמה כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ומניח תחת
מראשותיו! גמאי בינייהו? <איכא בינייהו ארבע אמות מצומצמות!

אמר ליה **רב משרשיא** לבריה: כי עיילת לקמיה דרב פפא, בעי
מיניה: גארבע אמות שאמרו, באמה דידיה יהבינן ליה או באמה
של קדש יהבינן ליה? גאם אמר לך אמות של קדש יהבינן ליה,
עוג מלך הבשן, מה תהא עליו?! ואם אמר לך באמה דידיה יהבינן
ליה, אימא ליה: מאי טעמא לא קתני לה גבי "יש שאמרו הכל לפי
מה שהוא אדם"?

כי אתא לקמיה **דרב פפא**, אמר ליה: אי דייקין כולא האי, לא
הוי תנינן! - לעולם באמה דידיה יהבינן ליה! ודקא קשיא לך
"מאי טעמא לא קתני גבי יש שאמרו?" - דלא פסיקא ליה! משום
דאיכא ננס באבריו!

מחברת עירובין - ד

היו שנים - מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה - מביאין ואוכלין באמצע, ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חברו. היו שלשה, והאמצעי מובלע ביניהן - הוא מותר עמהן, והן מותרין עמו, ושנים החיצונים אסורין זה עם זה. אמר **רבי שמעון**: למה הדבר דומה? לשלש חצירות הפתוחות זו לזו, ופתוחות לרשות הרבים. עירבו שתיים עם האמצעית, היא מותרת עמהן, והם מותרות עמה -- {למה ליה למימר "למה הדבר דומה"? אהכי קאמר להו רבי שמעון לרבנן: מכדי למה הדבר דומה? לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים - מאי שנא התם, דפליגיתו, ומאי שנא הכא, דלא פליגיתו?! %ורבנן: התם, אוושי דיורין - הכא, לא אוושי דיורין!

ושתים החיצונות אסורות זו עם זו -- {ואמאי?! כיון דערבי להו חיצונות בהדי אמצעית, הויא להו חדא?! אמר **רב יהודה**: כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו!

<<**אורב ששת** אמר: אפילו תימא שנתנו עירובן באמצעית - כגון שנתנוהו (**מחב**) בשני בתים!

כמאן? כבית שמאי! דתניא: חמשה שגבו את עירובן, ונתנוהו בשני כלים - **בית שמאי** אומרים: אין עירובן עירוב, ו**בית הלל** אומרים: עירובן עירוב אפילו תימא בית הלל! - עד כאן לא קאמרי בית הלל התם, אלא בשני כלים בבית אחד - אבל בשני בתים, לא!

{אמר ליה **רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי**: לרב יהודה קשיא, ולרב ששת קשיא! - לרב יהודה קשיא - דאמר: כגון שנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו - וכיון דעירבה אמצעית בהדי חיצונה, הויא ליה חדא. וכי הדרה וערבה בהדי אידך, שליחותה עבדה?! ולרב ששת קשיא - תיהוי כחמשה ששרויין בחצר אחת, ושכח אחד מהן ולא עירב, דאסרי אהדדי

<אמר ליה **רב אשי**: לא לרב יהודה קשיא, ולא לרב ששת קשיא! - לרב יהודה לא קשיא - כיון דעירבה לה אמצעית בהדי חיצונה, ושתים חיצונות בהדי הדדי לא עירבו, גליא דעתיה דבהא ניחא ליה ובהא לא ניחא ליה! ולרב ששת לא קשיא - אם אמרו דיורין להקל, יאמרו דיורין להחמיר!?

אמר **רב יהודה**: אמר **רב**: זו דברי ר' שמעון, אבל חכמים אומרים: רשות אחת משמשת לשתי רשויות, אבל לא שתי רשויות משמשות לרשות אחת. כי אמריתה קמיה **דשמואל**, אמר לי: **(מט,א)** אף זו דברי ר' שמעון! אבל חכמים אומרים: שלשתן אסורות!

תניא כוותיה דרב יהודה אליבא דשמואל: אמר **ר' שמעון**: למה הדבר דומה? לשלש חצירות הפתוחות זו לזו, ופתוחות לרשות הרבים - עירבו שתים עם האמצעית, זו מביאה מתוך ביתה ואוכלת, וזו מביאה מתוך ביתה ואוכלת; זו מחזרת מותרה לתוך ביתה, וזו מחזרת מותרה לתוך ביתה - אבל חכמים אומרים: שלשתן אסורות

ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר **שמואל**: חצר שבין שני מבואות - עירבה עם שניהם, אסורה עם שניהם; לא עירבה עם שניהם, אוסרת על שניהן; היתה באחד רגילה ובאחד אינה רגילה, זה שרגילה בו אסור, וזה שאינה רגילה בו מותר

אמר **רבה בר רב הונא**: עירבה עם שאינה רגילה בו, הותר רגילה לעצמו. ואמר **רבה בר רב הונא** אמר **שמואל**: אם עירבה¹³ רגילה לעצמו, וזה שאינה רגילה בו לא עירב, והיא עצמה לא עירבה, דוחין אותה אצל שאינה רגילה בו. וכגון זה, כופין על מדת סדום!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: המקפיד על עירובו, אין עירובו עירוב! - מה שמו? "עירוב" שמו! **ר' חנינא** אמר: עירובו עירוב, אלא שנקרא "מאנשי ורדינא"

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: החולק את עירובו, אינו עירוב - & כמאן? כבית שמאי! דתניא: חמשה שגבו את עירובן, ונתנוהו בשני כלים - **בית שמאי** אומרים: אין זה עירוב, **ובית הלל** אומרים: הרי זה עירוב אפילו תימא בית הלל! - עד כאן לא קאמרי בית הלל התם אלא דמליין למנא ואיתר - אבל היכא דפלגיה מיפלג, לא!

{ותרתי למה לי?! אצריכי! דאי אשמעינן התם, משום דקפיד - אבל הכא, אימא: לא! ואי אשמעינן הכא, משום דפלגיה מיפלג - אבל התם, אימא: לא! - צריכא!

אמר ליה **ר' אבא לרב יהודה** בבי מעצרתא דבי רב זכאי: & אמר שמואל החולק את עירובו אינו עירוב! והאמר **שמואל**: בית

13 צ"ל: "עירב"

מחברת עירובין - ד

שמניחין בו עירוב, אינו צריך ליתן את הפת ~מאי טעמא? לאו משום דאמר דכיון דמנח בסלא, כמאן דמנח הכא דמי - הכא נמי, כיון דמנח בסלא, כמאן דמנח הכא דמי?! אמר ליה: התם, אף על פי שאין פת! מאי טעמא? דכולהו הכא דיירי!

אמר **שמואל**: עירוב משום קנין. ואם תומר מפני מה אין קונין במעה? מפני שאינה מצויה בערבי שבתות! {היכא דעירב, מיהו, לקני?!} אגזירה שמא יאמרו מעה עיקר, וזמנין דלא שכיח מעה, ולא אתי לאיערובי בפת, דאתי עירוב לאיקלקולי

רבה אמר: עירוב משום דירה

מאי בינייהו? איכא בינייהו כלי, ופחות משוה פרוטה, (מט,ב) וקטן! אמר ליה **אביי לרבה**: לדידך קשיא, ולשמואל קשיא! - הא תניא: חמשה שגבו את עירובן - כשהם מוליכין את עירובן למקום אחר, אחד מוליך לכולן - הוא ניהו דקא קני, ותו לא! הוא ניהו דקא דייר, ותו לא!

אמר ליה: לא לדידי קשיא, ולא לשמואל קשיא! - שליחות דכולהו קא עביד!

אמר **רבה** אמר **רב חמא בר גוריא** אמר **רב**: הלכה כרבי שמעון!

משנה: מי שבא בדרך, וחשכה לו. והיה מכיר אילן או גדר, ואמר: "שביתתי תחתיו" - לא אמר כלום; "שביתתי בעיקרו" - מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה, ומעיקרו ועד ביתו אלפים אמה - נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה. אם אינו מכיר, או שאינו בקי בהלכה, ואמר "שביתתי במקומי", זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח. עגולות - דברי ר' **חנינא בן אנטונינוס**. **וחכמים** אומרים: מרובעות, כטבלא מרובעת, כדי שיהיה נשכר לזויות. וזו היא שאמרו: העני מערב ברגליו. אמר ר' **מאיר**: אנו אין לנו אלא עני. **רבי יהודה** אומר: אחד עני ואחד עשיר - לא אמרו מערבין בפת, אלא להקל על העשיר, שלא יצא ויערב ברגליו

גמרא: גמאי "לא אמר כלום"? <אמר **רב**: לא אמר כלום כל עיקר - דאפילו לתחתיו של אילן, לא מצי אזיל! ו**שמואל** אמר: לא אמר כלום לביתו, אבל לתחתיו של אילן, מצי אזיל. ונעשה תחתיו של אילן חמר גמל - בא למדוד מן הצפון, מודדין לו מן הדרום - בא למדוד מן הדרום, מודדין לו מן הצפון

(נא) אמר **רבה**: מאי טעמא דרב? משום דלא מסיים אתריה! ואיכא דאמרי: אמר **רבה**: מאי טעמא דרב? משום דקסבר: כל שאינו בזה אחר זה, אפילו בבת אחת אינו!

גמאי בינייהו? איכא בינייהו דאמר: "ליקנו לי בארבע אמות מגו שמונה!" - מאן דאמר משום דלא מסיים אתריה, הא לא מסיים אתריה! ומאן דאמר משום כל שאינו בזה אחר זה, אפילו בבת אחת אינו - האי כארבע אמות דמי, דהכא "ארבע אמות" קאמר! גופא: אמר **רבה**: כל דבר שאינו בזה אחר זה, אפילו בבת אחת אינו -- {איתביה **אביי לרבה**: המרבה במעשרות, פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלין - אמאי?! לימא: כל שאינו בזה אחר זה, אפילו בבת אחת אינו?! <שאני מעשר, דאיתיה לחצאין! דאי אמר: "תקדוש פלגא!", פלגא דחיטתא קדשה!

{והרי מעשר בהמה, דליתיה לחצאין, ואמר **רבה**¹⁴: יצאו שנים בעשירי, וקראן "עשירי", עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה?! <שאני מעשר בהמה, דאיתיה בזה אחר זה בטעות! דתנן: קרא לתשיעי "עשירי", ולעשירי "תשיעי", ולאחד עשר "עשירי", שלשתן מקודשין!

{והרי תודה, דליתה בטעות, וליתה בזה אחר זה, ואיתמר: תודה שנשחטה על שמונים חלות - **חזקיה** אמר: קדשו עלה ארבעים מתוך שמונים. ר' **יוחנן** אמר: לא קדשו עלה ארבעים מתוך שמונים! <הא איתמר עלה: אמר ר' **זירא**¹⁵: הכל מודים היכא דאמר "ליקדשו ארבעים מתוך שמונים", דקדשי; "לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשו שמונים", כולי עלמא לא פליגי דלא קדשו - כי פליגי, בסתמא - מר סבר: לאחריות קא מכוין, ועל תנאי אייתנהו, **(נב)** ומר סבר: לקרבן גדול קא מכוין

14 יש גורסים: "רבא" וכן להלן
15 יש גורסים: "ר' יהושע בן לוי"

מחברת עירובין - ד

אמר **אביי**: לא שנו אלא באילן שתחתיו שתיים עשרה אמה, אבל באילן שאין תחתיו שתיים עשרה אמה, הרי מקצת ביתו ניכר! {מתקיף לה **רב הונא בריה דרב יהושע**: ממאי דבארבעי מציעתא קא מסיים?! דלמא בארבעי דהאי גיסא ובארבעי דהאי גיסא קמסיים?! ~אלא אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: לא שנו אלא באילן שתחתיו שמנה אמות, אבל באילן שתחתיו שבע אמות, הרי מקצת ביתו ניכר

תניא כוותיה דרב, תניא כוותיה דשמואל - תניא כוותיה דרב: מי שבא בדרך, וחשכה לו. והיה מכיר אילן או גדר, ואמר: "שביתתי תחתיו!", לא אמר כלום - אבל אם אמר: "שביתתי במקום פלוני!", מהלך עד שמגיע לאותו מקום. הגיע לאותו מקום, מהלך את כולו, וחוצה לו אלפים אמה. במה דברים אמורים? במקום המסויים, כגון ששבת בתל שהוא גבוה עשרה טפחים, והוא מארבע אמות ועד בית סאתים. וכן בקעה שהיא עמוקה עשרה והיא מארבע אמות ועד בית סאתים - אבל במקום שאין מסויים, אין לו אלא ארבע אמות

היו שנים, אחד מכיר ואחד שאינו מכיר, זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר, והמכיר אומר: "שביתתי במקום פלוני" - במה דברים אמורים? כשסיים ארבע אמות שקבע - אבל לא סיים ארבע אמות שקבע, לא יזוז ממקומו

^ לימא: תיהוי תיובתיה דשמואל! <אמר לך שמואל: הכא במאי עסקינן? כגון דאיכא ממקום רגליו ועד עיקרו תרי אלפי וארבע גרמידי! דאי מוקמית ליה באידך גיסא דאילן, קם ליה לבר מתחומא - אי סיים ארבע אמות, מצי אזיל - ואי לא, לא מצי אזיל!

תניא כוותיה דשמואל: טעה ועירב לשתי רוחות - כמדומה הוא שמערבין לו לשתי רוחות, או שאמר לעבדיו: "צאו וערבו לי!" - אחד עירב עליו לצפון, ואחד עירב עליו לדרום - מהלך לצפון כעירובו לדרום, ולדרום כעירובו לצפון. ואם מיצעו עליו את התחום, לא יזוז ממקומו - ^ לימא: תיהוי תיובתיה דרב! ארב תנא הוא, ופליג!

אמר: "שביתתי בעיקרו" - מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה, ומעיקרו לביתו אלפים אמה - נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה -- (נא,א) אמר **רבא**¹⁶: והוא דכי רהיט לעיקרו, מטי {אמר ליה **אביי**: והא "חשכה לו" קתני?! חשכה לביתו, אבל לעיקרו של אילן, מצי אזיל! <אאיכא דאמרי: אמר **רבא**: חשכה לו כי מסגי קלי קלי - אבל רהיט, מטי!

רבה ורב יוסף הוו קא אזלי באורחא. אמר ליה רבה לרב יוסף: "תהא שביתתנו תותי דיקלא דסביל אחוה!", ואמרי לה: "תותי דיקלא דפריק מריה מכרגא!"¹⁷ אמר ליה: לא ידענא ליה! אמר ליה: סמוך עלי! דתניא: **ר' יוסי** אומר: אם היו שנים, אחד מכיר ואחד שאינו מכיר, זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר. זה שמכיר אומר: "תהא שביתתנו במקום פלוני!" #ולא היא! לא תנא ליה כר' יוסי אלא כי היכי דליקבל לה מיניה, משום דר' יוסי נימוקו עמו!

אם אינו מכיר, או שאינו בקי בהלכה, ואמר "שביתתי במקומי", זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח -- גהני אלפים אמה, היכן כתיב? <דתניא: (שמות טז) "שבו איש תחתיו" - אלו ארבע אמות; "אל יצא איש ממקומו" - אלו אלפים אמה! גמנא לן? <אמר **רב חסדא**: למדנו "מקום" מ"מקום", ו"מקום" מ"ניסה", ו"ניסה" מ"ניסה", ו"ניסה" מ"גבול", ו"גבול" מ"גבול", ו"גבול" מ"חוץ", ו"חוץ" מ"חוץ"! דכתיב: (במדבר לה) "ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה"

{ונילף (במדבר לה) "מקיר העיר וחוצה אלף אמה" <דנין "חוץ" מ"חוץ", ואין דנין "חוץ" מ"חוצה" {ומאי נפקא מינה?! הא תנא **דבי רבי ישמעאל**: (ויקרא יד) "ושב הכהן", "ובא הכהן" - זו היא שיבה, זו היא ביאה?! <הני מילי היכא דליכא מידי דדמי ליה - אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה, מדמי ליה ילפינן!

16 יש גורסים: "רבה", וכן להלן
17 לפננו נוסף: "ידע ליה מר"

אלפים אמה עגולות - דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס. וחכמים
אומרים: מרובעות, כטבלא מרובעת, כדי שיהיה נשכר לזויות --
{ורבי חנינא בן אנטיגנוס, מה נפשך?! אי אית ליה גזירה שוה,
"פיאות" כתיבן - אי לית ליה גזירה שוה, אלפים אמה מנא ליה?!
אלעולם אית ליה גזירה שוה, ושאני הכא, דאמר קרא: (במדבר
לה) "זה יהיה להם מגרשי הערים" - לזה אתה נותן פיאות, ואי
אתה נותן פיאות לשובתי שבת! %ורבנן תני: **רב חנניה** אומר: כזה
יהו כל שובתי שבת!

אמר **ר אחא בר יעקב**: המעביר ארבע אמות ברשות הרבים, אינו
חייב עד שמעביר הן ואלכסונו. אמר **ר' פפא**: בדיק לן **רבא**:
עמוד ברשות הרבים, גבוה עשרה ורוחב ארבעה - צריך הן
ואלכסונו או לא? ואמרינן ליה: לאו היינו דרב חנניה, דתניא: **רב**
חנניה אומר: כזה יהו כל שובתי שבת!

וזו היא שאמרו: העני מערב ברגליו. אמר **ר' מאיר**: אנו אין לנו
אלא עני! **רבי יהודה** אומר: אחד עני ואחד עשיר - לא אמרו
מערבין בפת, אלא להקל על העשיר, שלא יצא ויערב ברגליו --
אמר **רב נחמן**: מחלוקת "במקומי", דר' מאיר סבר: עיקר עירוב
בפת - (**נא,ב**) עני הוא דאקילו רבנן עילויה - אבל עשיר, לא!
ורבי יהודה סבר: עיקר עירוב ברגל - אחד עני ואחד עשיר - אבל
"במקום פלוני", דברי הכל: עני אין, עשיר לא! ג'זו היא שאמרו",
מאן קתני לה? - ר' מאיר! ג'ואהייא קאי? - אאינו מכיר או שאינו
בקי בהלכה! ג'לא אמרו מערבין בפת אלא להקל", מאן קתני
לה? - רבי יהודה!

ורב חסדא אמר: מחלוקת "במקום פלוני", דר' מאיר סבר: עני
אין, עשיר לא. ורבי יהודה סבר: אחד עני ואחד עשיר - אבל
"במקומי", דברי הכל: אחד עני ואחד עשיר! דעיקר עירוב ברגל!
ג'זו היא שאמרו", מאן קתני לה? - ר' מאיר! ג'ואהייא קאי? -
אהא: מי שבא בדרך וחשכה! ג'לא אמרו מערבין בפת אלא
להקל", מאן קתני לה? - דברי הכל!

תניא כוותיה דרב נחמן: אחד עני ואחד עשיר, מערבין בפת. ולא
יצא עשיר חוץ לתחום ויאמר "שביתתי במקומי", לפי שלא אמרו
מערבין ברגל אלא למי שבא בדרך וחשכה, דברי **רבי מאיר**. **רבי**

מחברת עירובין - ד

יהודה אומר: אחד עני ואחד עשיר, מערבין ברגל. ויצא עשיר חוץ לתחום, ויאמר: "תהא שביתתי במקומי!" וזה הוא עיקרו של עירוב. והתירו חכמים לבעל הבית לשלח עירובו ביד עבדו, בנו, ביד שלוחו, בשביל להקל עליו. אמר **רבי יהודה**: מעשה באנשי בית ממל ובאנשי בית גוריון בארומא, שהיו מחלקין גרוגרות וצימוקין לעניים בשני בצורת, ובאין עניי כפר שיחין ועניי כפר חנניה, ומחשיכין על התחום. למחרת משכימין ובאין

אמר **רב אשי**: מתניתין נמי דיקא! דקתני: מי שיצא לילך לעיר שמערבין לה, והחזירו חברו - הוא מותר לילך, וכל בני העיר אסורין, דברי **רבי יהודה** - והוינן בה: גמאי שנא איהו ומאי שנא אינהו? ואמר **רב הונא**: הכא במאי עסקינן? כגון שיש לו שני בתים, ושני תחומי שבת ביניהן - איהו, כיון דנפקא ליה לאורחא, הוה ליה עני, והנך עשירים נינהו - אלמא כל "במקום פלוני" - עני אין, עשיר לא! - שמע מינה!

מתני ליה **רב חייא בר אשי לחייא בר רב** קמיה **דרב**: "אחד עני ואחד עשיר" אמר ליה **רב**: סיים בה נמי: "הלכה כר' יהודה!"

רבה בר רב חנן הוה רגיל דאתי מארטיבנא לפומבדיתא. (**נבא**) אמר: "תהא שביתתי בצינתא!" אמר ליה **אביי**: גמאי דעתיך?! ר' מאיר ורבי יהודה, הלכה כרבי יהודה, ואמר רב חסדא מחלוקת במקום פלוני?! - והא ר' נחמן, ותניא כוותיה?! אמר ליה: הדרי בי!

אמר **רמי בר חמא**: הרי אמרו: שבת, יש לו ארבע אמות - גהנותן את עירובו, יש לו ארבע אמות או לא? אמר **רבא**: תא שמע: לא אמרו מערבין בפת, אלא להקל על העשיר, שלא יצא ויערב ברגליו - ואי אמרת אין לו, האי "להקל"?! להחמיר הוא?! אפילו הכי, ניתא ליה, כי היכי דלא נטרח וניפוק!

משנה: מי שיצא לילך בעיר שמערבין בה, והחזירו חברו - הוא מותר לילך, וכל בני העיר אסורין, דברי **רבי יהודה**. ר' מאיר אומר: כל שהוא יכול לערב ולא עירב, הרי זה חמר גמל!

גמרא: גמאי שנא איהו ומאי שנא אינהו? אמר **רב הונא:** הכא במאי עסקינן? כגון שיש לו שני בתים, וביניהן שני תחומי שבת! - איהו, כיון דנפק ליה לאורחא, הוה ליה עני, והני עשירי נינהו!

תניא נמי הכי: מי שיש לו שני בתים, וביניהן שני תחומי שבת - כיון שהחזיק בדרך, קנה עירוב, דברי **ר' יהודה**. יתר על כן אמר **ר' יוסי בר' יהודה:** אפילו מצאו חבירו, ואמר לו: "לין פה! עת חמה הוא!", "עת צינה הוא!" - למחר משכים והולך

אמר **רבה:** לומר: כולי עלמא לא פליגי דצריך - כי פליגי להחזיק! **ורב יוסף** אמר: להחזיק, דכולי עלמא לא פליגי דצריך - כי פליגי, לומר!

גכמאן אזלא הא דאמר **עולא:** מי שהחזיק בדרך, והחזירו חבירו, הרי הוא מוחזר ומוחזק? #אי מוחזר, למה מוחזק?! ואי מוחזק, למה מוחזר?! אהכי קאמר: אף על פי שמוחזר, מוחזק! #כמאן? כרב יוסף, ואליבא דרבי יוסי ברבי יהודה!

רב יהודה בר אשתתא, אייתי ליה כלכלה דפירי לרב נתן בר אושעיא. כי הוה אזיל, שבקיה עד דנחית דרגא. אמר ליה: "בית הכא!" למחר קדים ואזיל (**נב,ב**) גכמאן? אכרב יוסף, ואליבא דר' יוסי בר יהודה! אלא! כרבה, ואליבא דר' יהודה!

ר' מאיר אומר: כל שהוא יכול לערב ולא עירב, הרי זה חמר גמל! -- {הא תנינא חדא זימנא: ספק - **ר' מאיר ורבי יהודה** אומרים: הרי זה חמר גמל! אמר **רב ששת:** לא תימא טעמא דר' מאיר ספק עירב ספק לא עירב, הוא דהוי חמר גמל - אבל ודאי לא עירב, לא הוי חמר גמל - אלא אפילו ודאי לא עירב, הוי חמר גמל - דהא הכא, ודאי לא עירב, וקא הוי חמר גמל!

משנה: מי שיצא חוץ לתחום, אפילו אמה אחת, לא יכנס. **ר' אליעזר** אומר: שתים, יכנס - שלש, לא יכנס

גמרא: אמר **ר' חנינא:** רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום, לא יכנס, דכתיב: (ישעיהו נח) "אם תשיב משבת רגלך" -

מחברת עירובין - ד

"רגלך" כתיב! {והתניא: רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום, יכנס!?! אהא מני? אחרים היא! דתניא: אחרים אומרים: למקום שרובו הוא נזקר!

איכא דאמרי: אמר ר' חנינא: רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום, יכנס, דכתיב: (ישעיהו נח) "אם תשיב משבת רגלך" - "רגלך" קרינן! {והתניא: לא יכנס!?! אהא דאמר כאחרים! דתניא: למקום שרובו הוא נזקר!

ר' אליעזר אומר: שתיים, יכנס - שלש, לא יכנס -- {והתניא: ר' אליעזר אומר: אחת, יכנס - שתיים, לא יכנס!?! אלא קשיא! הא דעקר חדא וקם אתרתי - הא דעקר תרתי וקם אתלת!

{והתניא: ר' אליעזר אומר: אפילו אמה אחת, לא יכנס!?! ככי תניא ההיא למוודד! דתנן: ולמוודד שאמרו, נותנין לו אלפים אמה, אפילו סוף מדתו כלה במערה

משנה: מי שהחשיך חוץ לתחום, אפילו אמה אחת, לא יכנס. ר' שמעון אומר: אפילו חמש עשרה אמות, יכנס! שאין המשוחות ממציין את המדות, מפני הטועין
גמרא: תנא: מפני טועי המדה